

CYNGOR CYMDEITHAS BOTWNNOG

ADRODDIAD BLYNYDDOL

GWAITH Y FLWYDDYN RHWNG 01.04.2024 - 31.03.2025

Dyma adroddiad blynyddol cyntaf Cyngor Cymdeithas Botwnnog sydd yn cofnodi'r gwaith sydd wedi cael ei gyflawni yn ystod 2024/2025. Dyma flas o waith y Cyngor Cymdeithas, a sut mae'r Cyngor yn gweithredu gyda'r gymuned i wella lles cymdeithasol, amgylcheddol, economaidd a diwylliannol yr ardal i bawb o bob oed.

Ardal Cymdeithas Botwnnog

Mae dalgylch y Cyngor ym Mhen Llŷn, ac yn glwstwr o bentrefi bach a chanolig eu maint sydd wedi eu lleoli mewn cefn gwlad prydferth a thlws. Yma mae'r iaith Gymraeg i'w chlywed yn fwrlwm ac mae cyfoeth o ddiwylliant Cymreig ymhobman.

Asgwrn cefn yr economi leol yw'r diwydiannau amaeth, bwyd a thwristiaeth ac mae'r tirwedd yn gymysgedd o dir glas, rhosydd, coedwigaeth, afonydd, nentydd a milltir o arfordir ym Mhorth Neigwl.

Mae'r ardal yn ymestyn o Nanhoron i'r Fantol yn Rhoshirwaun; o'r Sarn i fyny am Frynmawr.

Gwybodaeth am y Cyngor

Roedd 766 o etholwyr ar y gofrestr yng nghymuned Botwnnog yn ystod y flwyddyn yma.

Mae tair ward yn y gymuned a 11 cynghorydd wedi eu hethol hyd fis Mai 2027 pan gynhelir etholiad eto:

- **Ward Botwnnog** sy'n cynnwys ardaloedd Botwnnog a Nanhoron;

Cynghorwyr Carys H. Evans, Gwenan Griffiths, Glyn Roberts, Glenys Williams

Ward Sarn Mellteyrn sy'n cynnwys ardaloedd Sarn Mellteyrn a Bryn Mawr

Cynghorwyr Elin Hughes, Carys Eilwen Williams, Siôn Williams

- **Ward Bryncroes** sy'n cynnwys ardal Bryncroes a Phenygroeslon

Cynghorwyr Dylan Parry Jones, William Michael Strain, Efan Thomas, Iwan James Williams

Etholir Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn y cyfarfod blynyddol bob mis Mai. Y Cynghorydd Michael Strain yw Cadeirydd y Cyngor am 2024/2025, a'r Is-gadeirydd yw y Cynghorydd Gwenan Griffiths.

Staff

Un aelod o staff sydd gan y Cyngor Cymdeithas, sef Gwenda Roberts, sy'n Glerc a Swyddog Ariannol Cyfrifol. Mae'n gweithio rhan amser. ellir cysylltu gyda'r Clerc drwy e-bost sef clerc@botwnnog.cymru neu drwy lythyr i Gwyndy, Bryncroes, Pwllheli. LL53 8ET, neu ffôn ar 01758 730357.

Cyfarfodydd

Cynhelir cyfarfodydd arferol y Cyngor Cymdeithas yn fisol ar yr ail nos Lun bob mis, heblaw am fis Awst. Cynhelir y cyfarfodydd yn Gymraeg. Yn ogystal â chyfarfodydd llawn y Cyngor cefnogir

gwaith y Cyngor gan roi hawliau ym mis Awst i'r Cadeirydd ag aelodau'r Ward berthnasol drafod unrhyw gais cynllunio ddaw i fewn yn ystod y gwyliau ac hefyd hawl i'r Cadeirydd awdurdodi unrhyw daliad ddaw yn ddyledus yn ystod yr un cyfnod. Mae gan bob pwyllgor dermau ac aelodaeth benodedig sydd wedi ei gymeradwyo gan y Cyngor, ac sydd yn cael ei adolygu o bryd i'w gilydd.

Yn ystod y flwyddyn 2024/25 cynhaliwyd y cyfarfodydd unai yng Nghanolfan Bryncroes, Neuadd Goffa Sarn Mellteyrn, Festri Capel Rhydbach, Botwnnog neu Festri Capel Hebron Llangwnnadr.

Safle We

Mae gwybodaeth am y Cyngor Cymuned gan gynnwys rhaglenni cyfarfodydd, cofnodion, polisiau, canlyniad archwilio ac hysbysiadau ar safle We'r Cyngor: www.cyngorbotwnnog.cymru

Aelodaeth Allanol

Mae'r Cyngor yn aelod o Un Llais Cymru, sef y prif gorff ar gyfer cynghorau cymuned a thref Cymru. Mae hyn yn darparu gwasanaeth o roi cyngor cyfreithiol, cyngor ar wella darpariaeth gwasanaethau, hyfforddiant, materion polisi, a gwefan gynhwysfawr. Mae'r Cyngor yn ethol un aelod i fynychu cyfarfodydd Pwyllgor Rhanbarthol Arfon Dwyfor Un Llais Cymru sydd yn cwrdd yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn, sef y Cynghorydd Siôn Williams (

Mae'r Cyngor yn ethol aelodau i gyrff allanol eraill, sef Bwrdd Llywodraethol ysgol Pont-y-Gof, Botwnnog (Y Cynghorydd Gwenan Griffith) ac AHNE Llyn (Y Cynghorydd Iwan James Williams – bellach wedi ymddiswyddo).

Cyllid a gwariant

Mae'r broses o benderfynu ar lefel praesept Cyngor Cymdeithas Botwnnog yn cynnwys paratoi cyllideb ddrafft ar sail asesiad o sefyllfa ariannol y Cyngor gan ystyried y costau tebygol, cynlluniau ar gyfer prosiectau, gosod lefel ar gyfer cyfraniadau, o fewn y canllawiau sy'n cael eu cyhoeddi'n flynyddol. Mae hefyd ystyriaeth o'r arian wrth gefn sydd gan y Cyngor er mwyn sicrhau gosod praesept priodol.

Penderfynwyd gofyn am £6,500 o arian praesept am y flwyddyn 2024-2025.

Bydd y Clerc yn anfon ebost yn fisol os yn bosibl, drwy ffurf excel i'r cynghorwyr yn dangos y sefyllfa ariannol hyd at ddyddiad y cyfarfod ac hefyd rhagolwg o'r gyllideb hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn yn cadw golwg fanwl ar y sefyllfa.

Prif ffynhonnell incwm y Cyngor yw'r praesept sydd yn cael ei osod yn flynyddol a'i gyflwyno i Cyngor Gwynedd ym mis Ionawr ar gyfer y flwyddyn ariannol ddilynol. Mae'r praesept yn cael ei gasglu ar ran y Cyngor gan Cyngor Gwynedd

Manylion data i'w rhoi ar y wefan er cydymffurfio a'r Ddeddf Diogelu Data

Bu i bob aelod arwyddo yn cydsynio i roi ei enw, cyfeiriad, rhif ffôn ac e-bost ar y wefan onid yw'n dangos yn wahanol ar y wefan.

Crynodeb derbyniadau a thaliadau 2024/2025

	<u>Derbyniadau</u>	<u>Taliadau</u>
	<u>£</u>	<u>£</u>
<u>Praesept gan Cyngor Gwynedd</u>	<u>6,500</u>	
<u>Taliadau'r banc</u>	<u>0</u>	<u>250</u>
<u>Cynnal Llwybrau (ad-daliad gan Cyngor Gwynedd) 2024/25</u>	<u>£80.00</u>	
<u>Scottish Power – polion trydan</u>	<u>£157.32</u>	
<u>Ffioedd claddu, cofrestru a.y. a hawl i fynd a cherrig i'r Fynwent</u>	<u>£180.00</u>	
<u>Treth ar werth 2024/25 – heb dderbyn eto – y cais wedi ei wneud 8fed Ebrill, 2025</u>	<u>£530.35</u>	
<u>Cyflog a chyllid y wlad</u>		<u>2,100</u>
<u>Costau staff – inc i'r argraffydd</u>		<u>23.15</u>
<u>Yswiriant</u>		<u>880.52</u>
<u>Gwefan 2024/25</u>		<u>75.00</u>
<u>Archwilio cyfrifon</u>		<u>360.00</u>
<u>Cyfraniadau (Mudiadau/Cymdeithasau)</u>		<u>975.00</u>
<u>Cyfraniadau at goeden Nadolig</u>		<u>150.00</u>
<u>Torri gwair</u>		<u>2016.00</u>
<u>Arall</u>		
Un Llais Cymru		186.00
Blodau i'r tybiau ac un barel		239.99
Tâl hurio		110.00
Llanw Llyn – hysbyseb – tendrau barbio		12.60
<u>Cyfanswm</u>	<u>7447.67</u>	<u>7,378.26</u>

Fe wnaeth pob Cynghorydd yn 2023/24 ddatgan nad oeddent am dderbyn y £150.00 o lwfans yr oedd hawl ganddynt ei dderbyn yn unol ag adroddiad Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Bydd penderfyniad yn cael ei wneud eto yng Nghyfarfod Blynyddol Mai, 2025 ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024/25.

Atebolrwydd

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu côd ymddygiad aelodau a cedwir cofrestr o fuddiannau ar gyfer pob aelod. Mae gofyn i'r cynghorwyr ddatgelu unrhyw fuddiannau sydd ganddynt am eitemau i'w trafod ar gychwyn pob cyfarfod a bydd y rhain yn cael eu nodi yn y cofnodion.

Mae cyfrifon y Cyngor yn cael eu archwilio gan archwilydd mewnol, sef Adran Archwilio Cyngor Gwynedd, a'r archwilio allanol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd canlyniad yr archwilio yn cael ei osod ar wefan y Cyngor Cymdeithas bob blwyddyn a nodir hynny pan fyddant wedi cwblhau archwilio'r cyfrifon am 2024/25.

Gwaith y Cyngor

Dyma grynodedb o'r math o waith y mae'r Cyngor Cymuned wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn. Bydd y rhaglen y cael ei roi ar y wefan ar y dydd Mercher cyn y cyfarfod, a bydd y cofnodion hefyd yno i bawb ei gweld ar ôl iddynt gael eu awdurdodi yn y cyfarfod dilynol. Bydd y cynghorwyr ac aelodau o'r cyhoedd yn cysylltu hefo'r Clerc gan holi am wahanol broblemau sydd angen eu datrys, a byddant yn cael eu trafod yn y cyfarfodydd misol. Bydd y Clerc wedyn yn cysylltu hefo'r adrannau perthnasol/neu unigolion i geisio datrys yr ymholiadau.

- **Ceisiadau cynllunio** – bydd y cynghorwyr yn edrych yn fanwl ar y ceisiadau cyn gwneud penderfyniad ar unai gefnogi'r cais, dim gwrthwynebiad, neu wrthod. Bydd y Clerc wedyn yn anfon llythyr drwy ebost at Adran Cynllunio, Cyngor Gwynedd fel bod yr ymateb i'w weld cyn iddynt wneud penderfyniad terfynol.
- **Gwaith ar y ffyrdd yn y gymuned** – bydd yr Adran Priffyrdd yn anfon manylion am unrhyw waith sydd yn cael ei wneud o fewn y mis canlynol.
- **Cyngor Gwynedd/Un Llais Cymru/Llywodraeth Cymru** – derbynnir gwybodaeth am gynlluniau, deddfwriaeth newydd a bydd cyfle i'r Cyngor cymuned leisio barn ac ymateb.
- **Materion yn y gymuned** – bydd y cynghorwyr neu aelodau o'r cyhoedd yn gofyn i'r Clerc wneud ymholiadau am broblemau sydd yn dod i'r amlwg o dro i dro.
- **Gwaith barbio blynyddol ar y llwybrau.**
Gwahoddir prisiau/tendr gan gontractwyr ar gyfer gwaith barbio a chlirio ar y llwybrau canlynol.
Bydd angen i'r Contractwr llwyddiannus gyflwyno tystysgrif yswiriant cyfredol cyn dechrau'r gwaith.
Comin Bryncroes – un toriad bob tair wythnos o 1af Ebrill hyd ddiwedd Hydref yn flynyddol
Mynwent newydd Llandegwennig – un toriad bob tair wythnos o 1af Ebrill hyd ddiwedd Hydref yn flynyddol
Llwybr Bach, Botwnnog fel bo'r angen
Llwybrau eraill a ddaw i sylw'r Cyngor

Dyma rai o'r materion a drafodwyd yn ystod y flwyddyn:

- **Llanstr o'r cerbyd ailgylchu**
Yn dilyn cwynion am y llanstr a adewir ar ôl gan y cerbyd ailgylchu derbyniwyd ymateb gan Reolwr Gwasanaethau Gwastraff Cyngor Gwynedd ym mis Ebrill, 2024:
“...gallaf gadarnhau fod ein arweinyddion tim wedi trafod y gŵyn gyda'r criwiau casglu. Mae cyfarwyddyd clir wedi ei roi unwaith yn rhagor iddynt gau'r drysau llwytho pan yn teithio dros 20 m.y.a. neu ble mae pellter rhwng tai yn fwy na 100m. Trefnwyd i'n criw glanhau strydoedd godi unrhyw eitemau a oedd wedi eu colli ar y pryd. Mae'r arweinyddion tim hefyd wedi bod yn monitro fod y drysau yn cael eu cau ac nid wyf yn ymwybodol o unrhyw gwynion pellach o'r ardal ers hynny.”
- **Casglu Ysbwriel**
Trefnodd Y Cynghorydd Elin Hughes i'r aelodau fyddai'n dymuno ddod i gasglu ysbwriel ym Motwnnog, Sarn a Bryncroes. Bu'r trefniant yn llwyddiannus ac mae'r Cynghorydd Hughes am geisio cynnal noson o gasglu unwaith eto gan wahodd Mudiad Ffermwyr Ifanc i gynorthwyo.

- **Potiau blodau a hysbysfyrddau**
Bellach mae'r potiau blodau wedi eu lleoli ym mhentref Botwnnog, Sarn Mellteyrn, Bryn Mawr a dau ym Mryncroes.
- **Mynwent Llandegwennig**
Adolygwyd y ffioedd ac mae copi ar gael gan y Clarc neu'r wefan.
- **Arolg o'r Gwaith Trin Dŵr Gwastraff rhwng Trewen a Phen y Bont, Botwnnog**
Tynnwyd sylw at yr arogl sy'n dod ar adegau o'r gwaith trin dŵr gwastraff ym Motwnnog. Derbyniwyd ymateb gan Reolwr Gyfarwyddwr Gwasanaethau Dŵr Gwastraff "y gall problemau arogl fod yn anodd eu nodi felly dylai hyn gael ei adrodd ar unwaith drwy ein canolfan alwadau 24awr ar 0800 085 3968."
- **Materion Ffyrdd**
Tynnwyd sylw at nifer o faterion ffyrdd a da yw cael adrodd fod y mwyafrif llethol yn cael sylw buan gan Gyngor Gwynedd.
- **Llanw Llyn**
Mae pigion o'r hyn drafodwyd yng nghyfarfodydd y Cyngor yn ymddangos yn 'Llanw Llyn' yn fisol.
- **Goryrru ym mhentref Sarn Mellteyrn**
Derbyniwyd nifer o gwynion am y goryrru sy'n digwydd i lawr Allt Mellteyrn ac hefyd o'r tro ger Tafarn Pen y Bont am Crugeran. Bu presenoldeb yr Heddlu yn y pentref ond yn anffodus ar yr amser anghywir a thynwyd sylw at hyn gan ofyn iddynt bresenoli eu hunain amser y plant/pobl ifanc fynd i'r ysgol yn y bore a dod adref yn y prynhawn. Deallwyd fod 'Gan Bwyll' am wneud arolwg o'r cyflymdra yn y pentref yn ystod mis Mai, 2025.
- **Ceisiadau am Gymorth Ariannol**
Ystytrir ceisiadau am gyfraniad ariannol dair gwaith y flwyddyn, Ebrill, Gorffennaf ag Ionawr a gofynnir am y ceisiau hyn i fewn ar 1af o'r mis cyn y trafodir y cais. Gofynnir hefyd am fantolen ariannol os yw'r mudiad/sefydliad wedi cael cyfraniad o'r blaen.

Cyfrannwyd yn ystod y flwyddyn 2024/25 fel a ganlyn:

Clwb Snwcer Sarn

Cylch Meithrin Pont-y-Gof

Cyfeillion Mynwent Mellteyrn

Urdd Gobaith Cymru – Rhanbarth Eryri

Radio Ysbyty Gwynedd

Cae Chwarae Sarn Mellteyrn

Mynwent Eglwys Botwnnog

Cyfeillion Mynwent Llandegwennig

- **Rhydweithio a chydweithio rhwng mentrau cymunedol**
Mae'r Cynghorydd Carys E. Williams a Siôn Williams yn mynychu cyfarfodydd yn Neuad Goffa Sarn cyd-rhwng gwahanol Gynghorau Cymuned/Tref a mudiadau eraill er ceisio gweld beth fyddai o fantais i'r gymuned ym Mhen Llŷn, megis gwaith, tai i bobl leol a.y.
- **Ysgol Ddeintyddol ym Mangor**
Cefnogwyd galwad gan Sian Gwenllian, Aelod Seneddol dros Arfon, am sefydlu Ysgol Ddeintyddol ym Mangor.
- **Treth y Cyngor**
Ym mis Chwefror, 2025, gwnaeth y Cyngor safiad ynglyn a'r codiad arfaethedig o 8.25% i dreth y Cyngor gan nodi nad oedd chwyddiant ond 2.5% a busnesau a theuluoedd yn ei chael yn anodd i ddal dau ben llinyn ynghyd. Er hyn ni chafodd fawr o effaith.

- **Lloches bws ym Motwnnog**

Bu i'r Cynghorydd Gareth Williams (Cyngor Gwynedd) gael lloches bws ail law gan Gyngor Gwynedd a diolch iddo am ei waith. Yn dilyn trafodaethau gyda Rheolwr Meddygfa Rhydbach, Botwnnog, daethpwyd ar ddeall fod angen gwneud arolwg o'r safle a pharatoi gweithredoedd gan fod y lloches yn mynd ar ran o'u tir - 'roedd y broses yma yn mynd i gostio dipyn o arian. Mae trefniadau nawr mewn lle ceisio gweld a oes lleoliad addas ym Motwnnog ar gyfer y lloches.

Pwrpas yr adroddiad yma yw i nodi blaenoriaethau, gweithgareddau a chyflawniadau'r cyngor yn ystod y flwyddyn hyd at 31.03.2025, sydd yn ofynnol gan adran 52 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a bydd yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol o hyn ymlaen.

Mae cyngorau cymuned a thref yn rhan o lywodraeth leol, maent yn cael eu hethol yn ddemocrataidd a gweithio ar y lefel mwyaf lleol i wella y gymuned. Mae'r cyngor yn gyfrifol am gynnal busnes cyhoeddus ac am wario arian cyhoeddus. Yn ôl y gyfraith, mae angen sicrhau fod y cyngor yn diogelu a defnyddio'r arian cyhoeddus a ymddiriedwyd iddynt mewn ffordd darbodus, effeithlon ac effeithiol, gan roi cyfrif priodol amdano. Gwneir hyn wrth gydymffurfio â gofynion cyfreithiol, a chyflawni'r canlyniadau gorau i'r cyhoedd.

Y Dyfodol

Yn ystod y flwyddyn nesaf, gobeithir

Plannu blodau yn potiau yn y gwahanol bentrefi

Lloches bws ger Meddygfa Rhydbach, Botwnnog neu mewn lleoliad arall yn y pentref

Parhau i gadw'r gymuned yn saff i bawb, ac yn le braf i fyw ynddo.

Llofnodwyd gan:

Cadeirydd:

Clarc

Dyddiad y'i cymeradwywyd gan y Cyngor 12fed Mai, 2025

I'w adolygu'n flynyddol yn y Cyfarfod Blynnyddol.